

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
12 maart 2009	31700-XIV-128/ 2009D11672	PDN. 2009/1360	14 april 2009
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Stand van zaken Natura 2000			3

_____ Geachte Voorzitter,

Graag informeer ik u over de stand van zaken rondom Natura 2000. Met Natura 2000 wordt een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden opgezet. Dit netwerk speelt een belangrijke rol bij het behouden van onze natuurlijke rijkdommen voor toekomstige generaties. Het implementatieproces van Natura 2000 in Nederland is in volle gang. Een implementatie die in de belangstelling staat van vele belanghebbenden en betrokkenen.

In deze brief informeer ik u over de stand van zaken van de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. Daarbij ga ik ook in op enkele moties die afgelopen tijd over dit onderwerp zijn ingediend, te weten de motie Neppéus (TK 2008-2009, 31700 XI, nr. 59) en de motie Snijder-Hazelfhoff c.s. over de juridische verankering van de maatregelen van de beheerplannen (Kamerstukken II 2008/09, 30654, nr. 69). Daarnaast informeer ik u over de planning van de aanwijzingbesluiten waar u mij op 12 maart om heeft verzocht.

Aanwijzingsbesluiten

De Natura 2000-aanwijzingsbesluiten stellen de begrenzingen van Natura 2000-gebieden natuurgebieden vast en stellen doelen voor de natuurwaarden van Europees belang die in die gebieden voorkomen. Hiermee voldoe ik aan de verplichtingen die Nederland heeft vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. In totaal worden er 162 Natura 2000-gebieden aangewezen¹. Deze gebieden samen leveren een belangrijke bijdrage aan behoud en verbetering Europese natuurwaarden in Nederland.

Planning aanwijzingsbesluiten

In februari 2009 heb ik de Natura 2000-gebieden van de Waddenzee definitief aangewezen. Ik heb uw Kamer hierover in mijn brief van 25 februari 2009 geïnformeerd. Eerder al zijn de gebieden Voornes Duin, Duinen Goeree & Kwade Hoek en Voordelta definitief aangewezen.

De gebieden worden in groepen aangewezen op basis van hun ecologische samenhang en urgentie, zoveel mogelijk rekening houdend met de wensen van de bevoegde gezagen.

¹ Deze 162 gebieden omvatten niet de aanwijzing van mariene gebieden.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
14 april 2009	PDN. 2009/1360	2

Voor 147 van de 162 gebieden zijn inmiddels in ontwerpaanwijzingsbesluiten gepubliceerd. Eind mei 2009 zal het merendeel van de overgebleven ontwerpaanwijzingsbesluiten worden gepubliceerd. Voor de zomer van 2009, zullen elf van deze ontwerpbesluiten ter inzage gelegd worden. In de periode daarna zullen net als bij voorgaande tranches informatiebijeenkomsten worden georganiseerd voor betrokkenen (personen en instanties) in de regio.

De overige vier gebieden (Krammer Volkerak, Eems Dollard, Zoommeer en Groot Zandbrink) volgen op een later tijdstip, afhankelijk van bestuurlijke afspraken die hierover gemaakt worden.

De komende groep definitieve besluiten betreft vijf hoogveengebieden (Grote Peel, Deurnesche en Maria Peel, Engbertsdijksvenen, Wierdense Veld en Witterveld) en Arkemheen. De publicatie hiervan is voorzien voor eind mei 2009.

De overige gebieden zullen groepsgewijs in de tweede helft van 2009 en in 2010 worden gepubliceerd. Vóór het einde van 2010 zullen alle 162 Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. In bijlage 1 vind u de planning per gebied.

Planning Noordzeegebieden

Naast de 162 Natura 2000-gebieden die genoemd staan in bijlage 1, zullen in 2010 vijf Natura 2000-gebieden op de Noordzee worden aangewezen. Dit betreft twee gebieden in de 12-mijlzone (de Vlake van Raan en de uitgebreide Noordzeekustzone) en drie gebieden in de Economisch Exclusieve Zone (de Doggersbank, de Klaverbank en het Friese Front). De Habitatrichtlijngebieden op de Noordzee zijn eind december aangemeld bij de Europese Commissie.

Beheerplannen

Voor alle Natura 2000-gebieden worden beheerplannen opgesteld. In de beheerplannen worden de instandhoudingsdoelstellingen geconcretiseerd in omvang, ruimte en tijd, en worden maatregelen vastgesteld rekening houdend met belangen van sociale en economische aard. De beheerplannen geven duidelijkheid over hoe de doelen in samenhang met functies zoals agrarische ontwikkeling, infrastructuur en industrie kunnen worden gerealiseerd. Met de beheerplannen wordt duidelijk welke activiteiten en ontwikkelingen onverminderd door kunnen gaan, en aan welke activiteiten voorwaarden moeten worden gesteld. Dit geldt ook voor ontwikkelingen en inrichting in Nederland op bestemmingniveau zoals verwoord in de motie Neppérus (TK 2008-2009, 31700 XI, nr. 59). Op gebiedsniveau moet maatwerk worden geleverd en dit zal niet altijd een eenvoudige opgave zijn.

Op verzoek van de provincies heb ik de mogelijkheid geboden om eerst conceptbeheerplannen op te stellen alvorens ik het aanwijzingsbesluit definitief maak. Provincies hebben 83 gebieden, waarvoor zij het voortouw hebben, aangemeld voor deze omkering. De conceptbeheerplannen moeten uiterlijk 1 september 2009 klaar zijn om te verzekeren dat in december 2010 alle gebieden zijn aangewezen. Beheerplannen die later klaar zijn, kunnen niet worden meegenomen bij het vaststellen van de definitieve aanwijzingsbesluiten. Na 1 september zal er meer zekerheid zijn over de haalbaarheid en betaalbaarheid van de gebiedsdoelstellingen, en over de gevolgen op gebiedsniveau.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
14 april 2009	PDN. 2009/1360	3

Juridische houdbaarheid

Voor de juridische houdbaarheid van de in het beheerplan uitgewerkte maatregelen is een goede ecologische onderbouwing van groot belang, zoals ook aangegeven in de motie van de leden Snijder-Hazelfhoff c.s. over dit onderwerp (Kamerstukken II 2008/2009, 30654, nr. 70). Op dit punt is in de beheerplanprocessen een maximale inspanning nodig.

Bij de beheerplanprocessen zitten gebiedsbetrokkenen zoals agrarische ondernemers, natuurorganisaties, recreatieondernemers en omwonenden aan tafel en zijn industrie en infrastructuurbelangen vertegenwoordigd. Ik vind het van groot belang dat al deze relevante partijen aan tafel zitten of vertegenwoordigd worden. Hierdoor ontstaan goede en gedragen beheerplannen, het draagt bij aan een succesvolle doorwerking in de praktijk, en zo kan voorkomen worden dat partijen zich genoodzaakt voelen tot juridische stappen. Het door de bevoegde gezagen ingestelde Interbestuurlijk Regiebureau voert de regie over het proces van de beheerplannen. Hierin werken provincies en Rijk samen.

In vervolg op de motie van de leden Snijder-Hazelfhoff c.s. over de juridische verankering van de maatregelen van de beheerplannen (Kamerstukken II 2008/2009, 30654, nr. 69) doe ik u bijgaand een notitie toekomen over de juridische status, doorwerking en houdbaarheid van beheerplannen (bijlage 2). Zoals in de notitie is aangegeven, is een adequate doorwerking van de maatregelen van de beheerplannen verzekerd via de instrumenten van de Natuurbeschermingswet 1998. De realisatie van de gebiedsdoelen als uitgewerkt in het beheerplan kan desgewenst worden versterkt door inzet van instrumenten van andere wetten.

Stikstofaanpak

Er heeft een juridische analyse plaatsgevonden van de door de partijen in De Peel voorgestane stikstofaanpak. De notitie met de uitkomsten van de analyse daarvan treft u bijgaand aan (bijlage 3). De hoofdconclusie uit de notitie is dat een stikstofaanpak als voorgestaan in De Peel, waarbij de realisatie van natuurdoelen en ontwikkeling met stikstofemissies hand in hand gaan, zeer wel denkbaar is. Er zijn goede mogelijkheden om deze aanpak via het beheerplan en het daaraan gekoppelde vergunningenbeleid te faciliteren en vorm te geven. De juridische houdbaarheid staat of valt echter met een goede ecologische onderbouwing. De notitie bevat een aantal belangrijke aandachtspunten en aanbevelingen, die in het beheerplanproces in De Peel en andere gebieden die met een dergelijke aanpak willen werken, worden opgepakt.

Ten slotte

De doelstellingen uit de Natura 2000-aanwijzingsbesluiten geven richting, maar laten ook ruimte voor een gebiedsuitwerking waarbij rekening gehouden kan worden met sociale en economische belangen. De beheerplannen zijn bedoeld om een balans te vinden tussen *People, Planet en Profit*. De komende periode zal mede door de beheerplannen die worden opgesteld, blijken welke inspanning nodig en reëel zijn om de doelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn dichterbij te brengen. In 2015 is een evaluatie van het Natura 2000-doelendocument voorzien waarin de ervaring van de eerste beheerplanperiode kunnen worden meegenomen.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
14 april 2009	PDN. 2009/1360	4

_____ Tijdens het spoeddebat op 9 april jl. heb ik uw Kamer toegezegd dat ik nog eens goed zal kijken naar rek en ruimte in de Natuurbeschermingswet 1998, zonder de doelen van deze wet overboord te zetten. Daarnaast zal ik nagaan of Nederland de enige lidstaat is die er moeite mee heeft het begrip 'significantie' hanteerbaar te maken en zal zien of de Europese Commissie bereid is mee te denken over de toepasbaarheid van het element van de kritische depositiewaarden. Ik zal uw Kamer voor 1 juli informeren.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg

Bijlage 1 behorende bij PDN/2009-1360**Indicatie fasering publicatie ontwerp- en definitieve aanwijzingsbesluiten
Natura 2000¹.**

Natura 2000-nr	Natura 2000 gebied	Fasering publicatie ontwerpbesluit	Fasering publicatie definitief besluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	jan.'07	19-feb-08
113	Voordelta	jan.'07	19-feb-08
100	Voornes Duin	jan.'07	19-feb-08
56	Arkemheen	jan.'07	medio 2009
96	Coepelduynen	jan.'07	medio 2009
14	Deelen	jan.'07	medio 2009
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	jan.'07	medio 2009
107	Donkse Laagten	jan.'07	medio 2009
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	jan.'07	medio 2009
28	Elperstroomgebied	jan.'07	medio 2009
40	Engbertsdijksvenen	jan.'07	medio 2009
140	Groote Peel	jan.'07	medio 2009
72	IJsselmeer	jan.'07	medio 2009
75	Ketelmeer & Vossemeer	jan.'07	medio 2009
79	Lepelaarplassen	jan.'07	medio 2009
118	Oosterschelde	jan.'07	medio 2009
78	Oostvaardersplassen	jan.'07	medio 2009
86	Schoolse Duinen	jan.'07	medio 2009
129	Ulvenhoutse Bos	jan.'07	medio 2009
119	Veerse Meer	jan.'07	medio 2009
76	Veluwerandmeren	jan.'07	medio 2009
34	Weerribben	jan.'07	medio 2009
122	Westerschelde en Saeftinghe	jan.'07	medio 2009
35	Wieden	jan.'07	medio 2009
43	Wierdense Veld	jan.'07	medio 2009
16	Wijnjeterper Schar	jan.'07	medio 2009
24	Witterveld	jan.'07	medio 2009
74	Zwarte Meer	jan.'07	medio 2009
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	jan.'07	eind 2009
44	Borkeld	jan.'07	eind 2009
69	Bruuk	jan.'07	eind 2009
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	jan.'07	eind 2009
109	Haringvliet	jan.'07	eind 2009
111	Hollands Diep	jan.'07	eind 2009
158	Kunderberg	jan.'07	eind 2009
136	Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux	jan.'07	eind 2009
147	Leudal	jan.'07	eind 2009
141	Oeffelter Meent	jan.'07	eind 2009
108	Oude Maas	jan.'07	eind 2009
42	Sallandse Heuvelrug	jan.'07	eind 2009
160	Savelsbos	jan.'07	eind 2009
137	Strabrechtse Heide en Beuven	jan.'07	eind 2009

¹ De aanwijzing van 162 Natura 2000-gebieden omvat niet de aanwijzing van mariene gebieden.

Natura 2000-nr	Natura 2000 gebied	Fasering publicatie ontwerpbesluit	Fasering publicatie definitief besluit
143	Zeldersche Driessen	jan.'07	eind 2009
55	Aamsveen	jan.'07	2010
151	Abdij Lilbosch en voormalig Klooster Mariahoop	jan.'07	2010
13	Alde Feanen	jan.'07	2010
17	Bakkeveense Duinen	jan.'07	2010
63	Bekendelle	jan.'07	2010
156	Bemelerberg en Schiepersberg	jan.'07	2010
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	jan.'07	2010
52	Boddenbroek	jan.'07	2010
41	Boetelerveld	jan.'07	2010
144	Boschhuizerbergen	jan.'07	2010
128	Brabantse Wal	jan.'07	2010
155	Brunsummerheide	jan.'07	2010
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	jan.'07	2010
125	Canisvlietse Kreek	jan.'07	2010
49	Dinkelland	jan.'07	2010
26	Drouwenerzand	jan.'07	2010
84	Duinen Den Helder - Callantsoog	jan.'07	2010
30	Dwingelderveld	jan.'07	2010
23	Fochteloërveen	jan.'07	2010
124	Groote Gat	jan.'07	2010
9	Groote Wielen	jan.'07	2010
29	Havelte-Oost	jan.'07	2010
133	Kampina en Oisterwijkse Vennen	jan.'07	2010
135	Kempensland-West	jan.'07	2010
88	Kennemerland-Zuid	jan.'07	2010
116	Kop van Schouwen	jan.'07	2010
50	Landgoederen Oldenzaal	jan.'07	2010
130	Langstraat	jan.'07	2010
19	Leekstermeergebied	jan.'07	2010
48	Lemselermaten	jan.'07	2010
21	Lieftinghsbroek	jan.'07	2010
51	Lonnekermeer	jan.'07	2010
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	jan.'07	2010
145	Maasduinen	jan.'07	2010
117	Manteling van Walcheren	jan.'07	2010
31	Mantingerbos	jan.'07	2010
32	Mantingerzand	jan.'07	2010
127	Markiezaat	jan.'07	2010
97	Meijendel & Berkheide	jan.'07	2010
149	Meinweg	jan.'07	2010
94	Naardermeer	jan.'07	2010
161	Noorbeemden en Hoogbos	jan.'07	2010
87	Noordhollands Duinreservaat	jan.'07	2010
22	Norgerholt	jan.'07	2010
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	jan.'07	2010
110	Oudeland van Strijen	jan.'07	2010

Natura 2000-nr	Natura 2000 gebied	Fasering publicatie ontwerpbesluit	Fasering publicatie definitief besluit
134	Regte Heide en Riels Laag	jan.'07	2010
150	Roerdal	jan.'07	2010
146	Sarsven en De Banen	jan.'07	2010
142	Sint Jansberg	jan.'07	2010
12	Sneekermeergebied	jan.'07	2010
99	Solleveld	jan.'07	2010
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	jan.'07	2010
148	Swalmdal	jan.'07	2010
59	Teeselinkven	jan.'07	2010
36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	jan.'07	2010
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	jan.'07	2010
57	Veluwe	jan.'07	2010
132	Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	jan.'07	2010
126	Vogelkreek	jan.'07	2010
138	Weerter- en Budelerbergen en Ringselven	jan.'07	2010
98	Westduinpark & Wapendal	jan.'07	2010
62	Willinks Weust	jan.'07	2010
11	Witte en Zwarte Brekken	jan.'07	2010
64	Wooldse Veen	jan.'07	2010
121	Yerseke en Kapelse Moer	jan.'07	2010
20	Zuidlaardermeergebied	jan.'07	2010
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	jan.'07	2010
5	Duinen Ameland	mei '07	26-feb-09
2	Duinen en Lage Land Texel	mei '07	26-feb-09
6	Duinen Schiermonnikoog	mei '07	26-feb-09
4	Duinen Terschelling	mei '07	26-feb-09
3	Duinen Vlieland	mei '07	26-feb-09
7	Noordzeekustzone	mei '07	26-feb-09
1	Waddenzee	mei '07	26-feb-09
162	Abtskolk en de Putten	apr.'08	medio 2009
73	Markermeer & IJmeer	sept.'08	medio 2009
152	Grensmaas	sept.'08	eind 2009
106	Boezems Kinderdijk	sept.'08	2010
83	Botshol	sept.'08	2010
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	sept.'08	2010
89	Eilandspolder	sept.'08	2010
67	Gelderse Poort	sept.'08	2010
154	Geleenbeekdal	sept.'08	2010
157	Geuldal	sept.'08	2010
115	Grevelingen	sept.'08	2010
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	sept.'08	2010
81	Kolland & Overlangbroek	sept.'08	2010
58	Landgoederen Brummen	sept.'08	2010
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	sept.'08	2010
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	sept.'08	2010
37	Olde Maten & Veerslootslanden	sept.'08	2010

Natura 2000-nr	Natura 2000 gebied	Fasering publicatie ontwerpbesluit	Fasering publicatie definitief besluit
95	Oostelijke Vechtplassen	sept.'08	2010
91	Polder Westzaan	sept.'08	2010
93	Polder Zeevang	sept.'08	2010
159	Sint Pietersberg en Jekerdal	sept.'08	2010
38	Uiterwaarden IJssel	sept.'08	2010
82	Uiterwaarden Lek	sept.'08	2010
66	Uiterwaarden Neder-Rijn	sept.'08	2010
68	Uiterwaarden Waal	sept.'08	2010
15	Van Oordt's Mersken	sept.'08	2010
54	Witte Veen	sept.'08	2010
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	sept.'08	2010
105	Zouweboezem	sept.'08	2010
123	Zwin en Kievittepolder	sept.'08	2010
33	Bargerveen	medio 2009	eind 2009
65	Binnenveld	medio 2009	eind 2009
102	De Wilck	medio 2009	eind 2009
18	Rottige Meenthe & Brandemeer	medio 2009	eind 2009
60	Stelkampsveld	medio 2009	eind 2009
112	Biesbosch	medio 2009	2010
153	Bunder- en Elsloërbos	medio 2009	2010
25	Drentsche Aa-gebied	medio 2009	2010
80	Groot Zandbrink	medio 2009	2010
61	Korenburgerveen	medio 2009	2010
8	Lauwersmeer	medio 2009	2010
70	Zuider Lingedijk & Diefdijk-Zuid	medio 2009	2010
114	Krammer-Volkerak	eind 2009	2010
120	Zoommeer	eind 2009	2010
1	Eems-Dollard	Medio 2010	eind 2010